

ინგლისისა და უელსის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა განყოფილება

ZXC ბლუმბერგის წინააღმდეგ საქმე №A2/2019/1158

I. ფაქტები

1. მხარეების შესახებ ინფორმაცია

ბლუმბერგი ფინანსური ინფორმაციის საერთაშორისო ორგანიზაციაა (შემდგომში - ორგანიზაცია), რომელიც ცნობილია მისი ფინანსური ჟურნალიზმით. ZXC (შემდგომში - მოსარჩელე) აშშ-ის მოქალაქეა, რომელიც მუშაობდა კომპანიაში, რომელიც საზღვარგარეთ ახორციელებდა საქმიანობას (შემდგომში - კომპანია).

მოსარჩელის ტრანზაქციების კანონიერება წლების განმავლობაში საჯაროდ იყო ეჭვქვეშ დაყენებული. მათ შორის, საკითხი ეხებოდა კონკრეტულ სახელმწიფოში (შემდგომში - უცხო სახელმწიფო) განხორციელებულ ტრანზაქციებსაც. სწორედ ამან უბიძგა გაერთიანებული სამეფოს სამართალდამცავ ორგანოებს კომპანიის წინააღმდეგ გამოძიების დაწყებისკენ. აღნიშნული საქმის განხილვის მომენტისთვის კომპანიის არც ერთი დასაქმებული არ ყოფილა ბრალდებულად ცნობილი.

2. შემოდგომის სტატიის ინციდენტი

2016 წლის შემოდგომას ბლუმბერგმა დაბეჭდა სტატია, რომელშიც მითითებული იყო მოსარჩელის ზემოთ აღნიშნული გამოძიების ფარგლებში გამოკითხვის ფაქტი. მართალია, მოსარჩელე ამ გარემოების გასაჯაროებით უკმაყოფილო დარჩა, თუმცა მას ამის წინააღმდეგ ზომა არ მიუღია, ორგანიზაციის დასაქმებულისთვის (სტატიის ავტორი კონკრეტული ჟურნალი-

სტისთვის) მისი კომენტარის გაზიარების გარდა, რომლის შინაარსსაც გადაწყვეტილება არ გადმოცემს.

3. ურთიერთთანამშრომლობის წერილი

გაერთიანებული სამეფოს სამართალდამცავმა ორგანომ უცხო სახელმწიფოს გაუგზავნა სამართლებრივი ურთიერთთანამშრომლობის მოთხოვნის წერილი (შემდგომში - წერილი ან მოთხოვნის წერილი), რომლის მუქი შრიფტით შესრულებული სათაური მიუთითებდა დოკუმენტის კონფიდენციალურობაზე. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაეროს კონვენციის (პალერმო, 2000) შესაბამისად გაერთიანებულმა სამეფომ მოითხოვა თანამშრომლობა კომპანიისა და რამდენიმე ფიზიკური პირის, მათ შორის, მოსარჩელის, საბანკო და ბიზნეს ანგარიშგების მისთვის მიწოდების გზით. წერილი შესაძლო ბრალდებულად ასახელებდა შემდეგ უმართლობებს: კორუფცია, ქრთამის აღებ-მიცემა, შეთქმულება, უმართლობები განსაზღვრული დანაშაულის შედეგად მოპოვებული შემოსავლის შესახებ 2002 წლის აქტითა და თაღლითობის შესახებ 2006 წლის აქტით. წერილი აჯამებდა გაერთიანებული სამეფოს მიერ უკვე ჩატარებულ საგამოძიებო მოქმედებებს და ასახელებდა გამოძიების შედეგად წარდგენილი ბრალის შესაძლო ვარიაციებს. წერილის ორი გვერდი ხსნიდა, რატომ და რა ნაწილში იყო უცხო სახელმწიფოს თანამშრომლობა აუცილებელი. წერილი შეიცავდა უკვე მოპოვებული მტკიცებულებების აღწერასაც.

წერილი აზუსტებდა, რომ გაერთიანებული სამეფოს სამართალდამცავმა ორგანომ მოიპოვა დოკუმენტები კომპანიისგან, თუმცა დაადგინა მათი სიმცდარე. იქვე გაერთიანებულმა სამეფომ მიუთითა, რომ ეჭვმიტანილთა რიცხვმა ჩაიდინა თაღლითობა გარკვეული ქონების ღირებულების მქონე აქტივად წარმოდგენით, მაშინ, როდესაც ეს ეფუძნებოდა სრულიად სხვა აქტივებთან დაკავშირებული მონაცემებს. სამართალდამცავი ორგანო მიზნად ისახავდა, დაედგინა, იყო თუ არა მოსარჩელე აღნიშნული შეთქმულების მონაწილე.

დოკუმენტი უთითებდა იმასაც, რომ კომპანიის გამოძიებასთან შემხებლობის საჯაროობის მიუხედავად, მოცემული ინფორმაციის არც მოცულობა და არც შინაარსი არ იყო საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი. წერილი ითხოვდა აღნიშნული ინფორმაციის გაუთქმელობას, აფიქსირებდა რა ეჭვმიტანილებისთვის ან მათთან დაკავშირებული პირებისთვის ცნობების მიწოდების შედეგად გამოძიების შეფერხების საფრთხეს.

4. სარჩელის შინაარსი

სადავო სტატია გამოქვეყნდა ორგანიზაციის მიერ და შეიცავდა მოთხოვნის წერილიდან მიღებულ ინფორმაციას. მოსარჩელემ მოითხოვა პირადი სფეროს ხელყოფით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება და ორგანიზაციისთვის იმგვარი ინფორმაციის გამოქვეყნების აკრძალვა, რომელიც აღწერილი გამოძიების სუბიექტად მოსარჩელეს დაასახელებდა.

მოსარჩელემ მის პირად სფეროში შემავალ ინფორმაციად დაასახელა შემდეგი ცნობები:

1) გაერთიანებული სამეფოს სამართალდამცავი ორგანოს მიერ უცხო სახელმწიფოსგან კომპანიის კონკრეტული პერიოდის საბანკო და ბიზნეს ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის მოთხოვნის ფაქტი;

2) დეტალები, რომელთა მიხედვითაც, გამოძიება მიზნად ისახავდა დანაშაულებრივ ქმედებებში მოსარჩელის ჩართულობის საკითხის დადგენას, კერძოდ:

2.1.) საგამოძიებო ორგანო მიიჩნევდა, რომ მოსარჩელემ შეთქმულების მიზნებისთვის კომ-

პანიის აღმასრულებელ ორგანოს მიაწოდა მცდარი ინფორმაცია სამართლებრივი სიკეთის რეალური ღირებულების შესახებ;

2.2.) საგამოძიებო ორგანო მიიჩნევდა, რომ მოსარჩელემ ჩაიდინა თაღლითობა სრულიად სხვა აქტივებთან დაკავშირებული მონაცემების საფუძველზე გარკვეული ქონების ღირებულების მქონე აქტივებად წარმოდგენით.

2.3.) საგამოძიებო ორგანო მიზნად ისახავდა, გაჰყოლოდა კონკრეტული ფულადი თანხის კვალს, რადგან მიიჩნევდა, რომ აღნიშნული შემოსავალი მიღებული იყო მოსარჩელის მიერ ჩადენილი დანაშაულის შედეგად.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

აპელაცია უარყოფილ იქნა და პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება დარჩა ძალაში, რის დასასაბუთებლადაც სააპელაციო სასამართლომ საკითხი განიხილა ორი ერთმანეთისგან განყენებულ კრიტერიუმზე მსჯელობით. კერძოდ, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში - კონვენცია) მე-8 და მე-10 მუხლების კონფლიქტისას, პირველ რიგში, უნდა დასმულიყო საკითხი, უნდა ჩაითვალოს თუ არა გამჟღავნებული ინფორმაცია პირად ცხოვრებაზე უფლების დაცვის სფეროდ, უფრო ზუსტად კი, უნდა ჰქონოდა თუ არა მისი პირადი სფეროს ხელყოფაზე მიმთითებელ პირს მის შესახებ არსებული ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობის ლეგიტიმური მოლოდინი. მეორე კრიტერიუმი ფასდებოდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც გაცხადებული ინფორმაცია მიეკუთვნებოდა ინდივიდის პირად ცხოვრებას, და ეხებოდა კონკურირებადი ინტერესების შეპირისპირებას - გადასწონიდა თუ არა გამოხატვის თავისუფლება კონკრეტულ შემთხვევაში პირადი ინფორმაციის დაცვის აუცილებლობას.

1. ინფორმაციის პირადი სფეროსადმი მიკუთვნების საკითხი

პირველი საკითხი სასამართლომ შეისწავლა იმაზე მითითებით, რომ გადამწყვეტად უნდა

მიჩნეულიყო ობიექტური მესამე პირის თვალსაწიერი, კერძოდ, უნდა ჰქონოდა თუ არა საშუალო შესაძლებლობების მქონე ადამიანს განსახილველი ინფორმაციის გაუთქმელობის მოლოდინი. აღნიშნული კრიტერიუმი დაუკავშირდა გავრცელებული ცნობების სერიოზულობის ზღვარს, რომლის მიღმაც, ფაქტობრივად, ნებისმიერი ინფორმაცია შეიძლება მიჩნეულიყო პირად ცნობებად. ამ გაგებით, მხედველობაში უნდა ყოფილიყო მიღებული: პირის მახასიათებლები, მისი ქმედებების ბუნება და მათი განხორციელების ადგილი, პირად ცხოვრებაში ჩარევის ბუნება და მიზნები, ინფორმაციის გავრცელების თანხმობის არარსებობა, ცნობების გამჟღავნებით დამდგარი ზიანი, გარემოებები და მიზეზები, რომლებმაც გამომცემელს ხელში ჩაუგდო კონკრეტული პირის შესახებ ინფორმაცია.

სასამართლომ მიუთითა ზოგად წესზე, რომლის მიხედვითაც, ჩარევისგან პირადი ცხოვრება დაცულია ბრალის წაყენების ზღვრამდე - გამოძიებისას პირს, რომელიც ჯერ ბრალდებულად არ არის ცნობილი, უნდა ჰქონდეს მოლოდინი, რომ მისი გამოძიებასთან კავშირი არ იქნება გაცხადებული. თუმცა განისაზღვრა ისიც, რომ გარკვეულ შემთხვევებში ქმედებების საჯაროდ განხორციელებასა (მაგალითად, თუ პირის მიერ მძევლის ხელში ჩაგდების 3-დღიანი ეპიზოდი ტელევიზიით იყო გადაცემული) და განსაკუთრებულ საჯარო ინტერესს (მაგალითად, არჩევნების გაყალბების ბრალდება) შეუძლია პირის ამგვარი მოლოდინი მნიშვნელოვნად შეამციროს ან, სულაც, გააქარწყლოს.

სწორედ ამ ზოგადი წესის პირობებში სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებებზე, რომლებმაც ორგანიზაციას მოსარჩელის შესახებ ინფორმაცია ხელში ჩაუგდო. მიუხედავად იმისა, რომ კონფიდენციალური ინფორმაცია არ უდრის პერსონალურ ინფორმაციას და - პირიქით, ორგანიზაციამ საგანგებოდ გაუთქმელობის პირობებით შედგენილი წერილის დეტალები გამოაქვეყნა, რომელიც ხაზგასმით მიუთითებდა, რომ გამოძიება ადრეულ სტადიაზე იყო, ხოლო მისი გარემოებები - საზოგადოებისთვის ხელმიუწვდომელი. ეს არაერთმნიშვნელოვნად მიუთითებდა ინფორმაციის პრივატულ ბუნებაზე, რომლის გამოკვლევასა თუ სათანადო ანალიზს ორგანიზაციამ მიზერული ან საერთო არანაირი ძალისხმევა არ მიუძღვნა.

სასამართლომ დაასკვნა, რომ მოსარჩელეს უნდა ჰქონოდა გამოძიების დეტალების გაუცხადებლობის კანონიერი მოლოდინი.

2. ორი ინტერესის კონკურენცია

სასამართლოს მითითებით, სარჩელისგან თავის დასაცავად ორგანიზაციას უნდა ეჩვენებინა, რომ მნიშვნელოვან საჯარო ინტერესს უნდა გადაეწონა გაცხადებული ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობის მოლოდინი. ასეთი ინტერესი, სასამართლოს პოზიციით, იარსებებდა, მაგალითად, იმ შემთხვევაში, თუ ორგანიზაციის ხელში ჩავარდნილი დოკუმენტები მიუთითებდა, რომ საგამოძიებო უწყება დაუშვებელი პოლიტიკური წნეხის გამო არ მიჰყვებოდა კონკრეტული პირების კვალს ან გამოძიებით აღებული კურსს.

სასამართლოს განმარტებით, მედია მის ფუნქციას ასრულებს სრულყოფილად მხოლოდ მაშინ, თუ მის მიერ ფაქტების გაცხადება ეხმარება დემოკრატიულ საზოგადოებაში არსებულ აზრთა გაცვლა-გამოცვლას, მაგალითად, პოლიტიკური ფიგურების მიერ მათთვის დაკისრებული მოვალეობების შესრულების შესახებ. მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელეს საჯარო-სამართლებრივი ფუნქციების განხორციელება დავალებული არ ჰქონია, ამიტომ ცნობების გამჟღავნება ვერ შეფასდება ორგანიზაციის მიერ მისი როლის ხორცშესხმად. ამ დასკვნას აძლიერებდა ისიც, რომ არსებობდა ცალსახა საჯარო ინტერესი წერილში მოცემული ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობასთან დაკავშირებით.

ამდენად, სასამართლომ დაადგინა, რომ საქმის გარემოებებიდან არ დგინდებოდა უფლებათა შორის კონკურენციის გამოხატვის თავისუფლების სასარგებლოდ გადაწყვეტის საფუძველი.

ნინო ქავშაია